

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת כי תצא תש"פ | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

הוקעת בני דודינו ואיסור החיתון איתם לדורות

בפרשתנו פרק כג פסוקים ד' ה' מופיע חוק פסולי חיתון 'לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם'. החוק הזה כמעט מנע את כניסתה של רות המואביה לעם ישראל - ואלמלי הוגבל ביחס לנשים, 'מואבי ולא מואבית' כפי שדרשו חכמים - לא היה נולד דוד המלך כצאצא לרות ובועז.

יש כאן הרחקה טוטאלית של בני העם הקרוב אלינו בקירבת משפחה - צאצאי לוט בן אחיו של אברהם אבינו ובן לוייתו. וכל כך למה?

על־דבר אשר לא יקדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את־בלעם בן־בעור מפתור ארם נהרים לקללך:

הרמב"ן עומד על השאלה הרי בני מואב כן קידמו בלחם ומים כאמור בפסוק (לעיל ב כח כט) **אָבֵל בְּכֶסֶף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֶבְלֵתִי וּמִים בְּכֶסֶף תִּתְּנֵנִי וְשִׁתִּיתִי בַקֶּבֶר וְעֵבֶרָה בְּרִגְלֵי בְּנֵי עִשְׂרֵי עָשׂוּרֵי בְנֵי עִשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׁעִיר הַחֲמוֹאִיִּים הַיֹּשְׁבִים בְּעֵר... נמצא כי המואבים אכן קידמו אותנו בלחם ובמים - ועל כך הוא מסביר שהפסוק מתחלק לשני חלקים הטענה על מואב היא על שכירת בלעם, ועל עמון על שלא קדמו בלחם ובמים.**

כפיות טובה - העדר אנושיות

מה המשותף לשתי העולות הללו ומדוע הוקעו בצורה חמורה כל כך? על כך כותב הרמב"ן שהיתה כאן כפיות טובה! **בין במניעת ההטבה ואי הסיוע ובין בעוול של שכירת בלעם - החומרה אי בכפיות הטובה ועל אף שהפנייה לבלעם נבעה מפחד, היא היתה צעד לא לגיטימי - מפני שהוא פוגע בעקרון היסוד של הכרת הטוב!**

וכך הוא כותב "והנראה אלי כי הכתוב הרחיק שני האחים האלה שהיו גמולי חסד מאברהם, שהציל אביהם ואמם מן החרב והשבי (בראשית יד טז), ובזכותו שלחם השם מתוך ההפכה (שם יט כט). והיו חייבין לעשות טובה עם ישראל, והם עשו עמהם רעה. האחד שכר עליו בלעם בן בעור והם המואבים, והאחד לא קדם אותו בלחם ובמים כאשר קרבו למולו, כמו שכתוב (לעיל ב יח יט) אתה עובר היום את גבול מואב את ער וקרבת מול בני עמון. והנה הכתוב הזהירם (שם פסוק יט) אל תצורם ואל תתגר בם, והם לא קדמו אותם כלל...".

מי שיש בנפשו תכונה של כפיות טובה מהוה סכנה גנטית לעם ישראל וחלילה מלקבל אותו!

עם נבל'

על הפסוק בפרשת האזינו 'עם נבל ולא חכם' מפרש התרגום 'שכחו את העשוי להם' - בכמה מקורות ניתן לראות כי הכינוי לכפוי טובה הוא 'נבל' - ביטוי חריף למדי, אךן בתפיסת היהדות כפיות טובה היא ביטול מהות האדם! האדם נברא להיות מכיר טובתו של בורא עולם ושל הזולת (ראה רש"י פרשת בראשית על הפסוק ואדם אין לעבוד את האדמה) ופגיעה במידה זו הינה עקירת צד עיקרי באנושיות.

ניתן להעמיק יותר ולהסביר כי האדם נברא עם הצורך להכיר טובה הבא לידי ביטוי בתכונה של בושה לקבל מתנת חנם - תכונה זו היא הסיבה לכל הצורך בירידתנו לעולם הזה כדי להתמודד ולזכות בשכר בזכות ולא בחסד, כשכר ולא כמתנת חנם.

משום כך כנראה 'שונא מתנות יחיה' מפני שמי שאינו מתבייש לקבל מתנת חנם אין לו צורך בחיי העולם הזה...

מי שאינו חש בושה לקבל מתנת חנם וגרוע מכך אינו מכיר טובה למי שעשה לו - הוא נבל! החיים שלו חסרי חיות אמיתית גוף נטול ערך!

יום הרת עולם

בעוד כשלשה שבועות **ביום הרת עולם** נעמוד בראש השנה לפני בורא עולם, העולם נברא בכ"ה באלול אולם האדם נברא בראש השנה, ביום זה יש לנו יום הולדת ואנחנו - כל בני האנושות מקבלים חיים מחדש (מצרך חשוב בתקופת חוסר וודאות זו...) - בהתאם לשאלה האם היה כדאי לברא אותנו בעולם.

כל אדם עובר לפני בוראו ועומד במבחן השאלה האם הוא מצדיק את בריאת האנושות או שהוא 'עוד אכזבה'!...

אחת השאלות העיקריות היא האם הוא 'בן אדם' - האם הוא 'מענטש'? האם הוא אנושי?

המדד של הכרת הטוב הוא מדד יסודי מאד בהסתכלות על האדם כאדם!

אלישע והאשה השונמית

אנחנו מוצאים בספר מלכים שאלישע המתארח אצל האשה השונמית ובעלה, שואל אותה 'היש לך דבר אל המלך', כתוב בזוהר שהשיחה הזו התקיימה בראש השנה, הוא שואל האם היא רוצה שהוא יתפלל אליה לפני ה' על משהו מיוחד... אלישע מכיר טובה למשפחה המארחת אותו - ומחפש לבטא זאת דוקא בראש השנה...

בתקופה הזו חשוב במיוחד לחדד את התכונה האנושית הבסיסית שבלעדיה איננו ראויים לקבל טובה!

גם פרשת השבוע הבא תלמד אותנו פרק בהכרת הטוב, והיא תפתח במצות ביכורים המסמלת את הערך הזה - הבה נכין את עצמנו לאור הפרשיות - בחיזוק המידה החשובה הזו.

תתן פתח לך אלהים

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד